

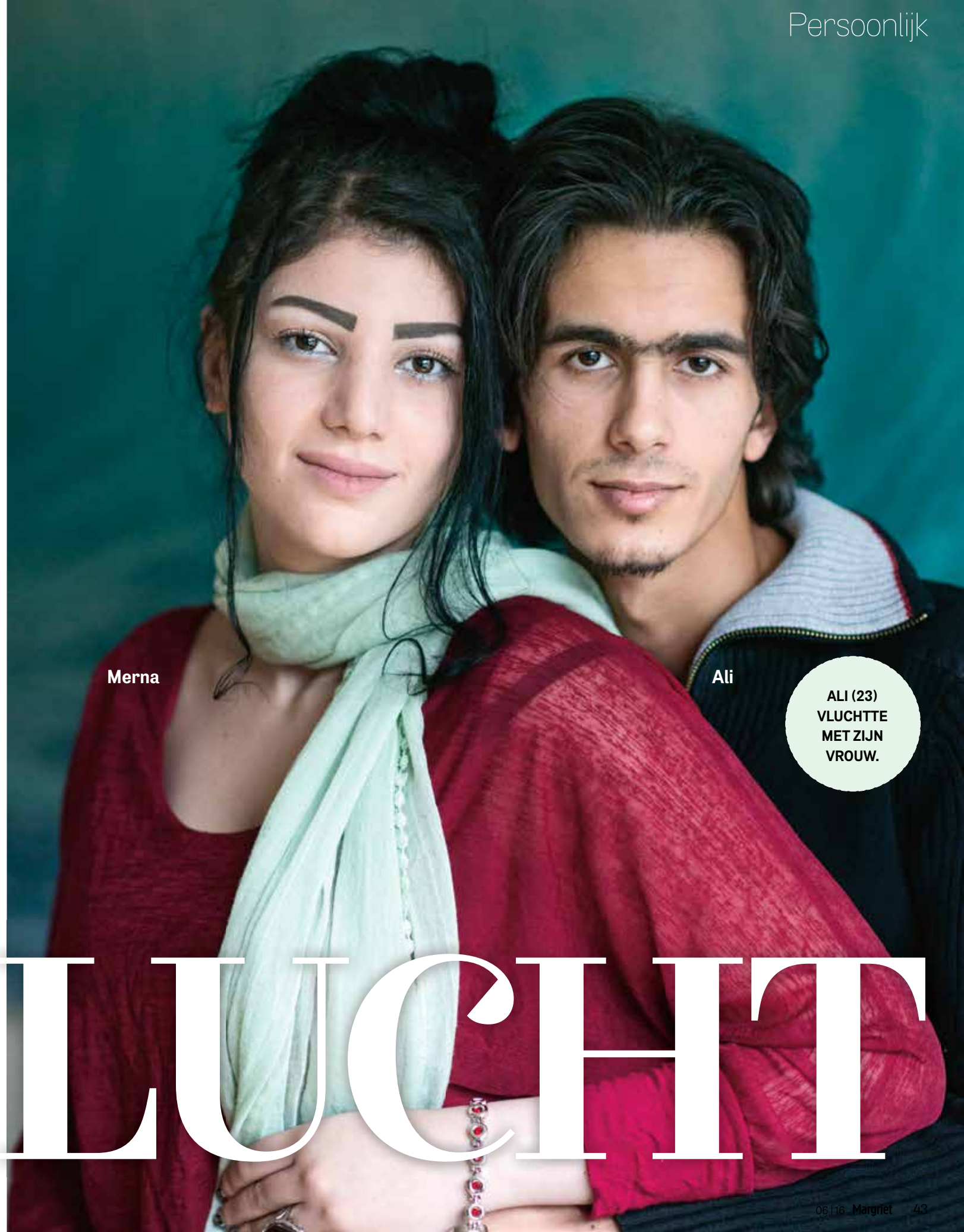

Tarek

Shaza

Nour

SHAZA (42)
VLUCHTTE MET
HAAR ZOON EN
DOCHTER.

Merna

Ali

ALI (23)
VLUCHTTE
MET ZIJN
VROUW.

GEVLUCHT

Ze ontvluchtten Syrië en Irak en kwamen afgelopen najaar via Kos naar Nederland en Duitsland: de Syrische Shaza met haar kinderen Tarek en Nour, en de Iraakse Ali en zijn vrouw Merna. Hoe was het voor hen om te vluchten en familie te moeten achterlaten?

SHAZA

WIE Shaza (42), met haar kinderen Nour (22) en Tarek (18) **GEBOORTELAND** Syrië **ACHTERBLIJVERS** Ouders en deel schoonfamilie. Shaza's echtgenoot Nader (53) is in 2012 opgepakt door het regime van Assad en zit gevangen. Zoon Nawar (20) vertrok eerder richting Duitsland en verblijft daar in een asielzoekerscentrum aan de Deense grens.

Nour: "Mijn vader achterlaten in Syrië, in de gevangenis in Damascus, was het áller-moeilijkste om te doen. Maar we wachtten al drie jaar op hem en móesten vluchten. Constant zijn er bombardementen, gevechten en explosies. We weten niet eens of hij nog leeft. Zo onzeker."

Shaza: "Mijn man is niet dood, dat voel ik. Voor de oorlog waren we zo'n gelukkig gezinnetje. We woonden in een klein en gezellig huis in Ariha, met bijna al onze familie in de buurt. Nader werkte als assurantie-adviseur, ik zorgde voor de kinderen. In de vakanties gingen we naar de kust, Latakia. Heerlijk! We hadden vaak feestjes en etentjes voor vrienden en familie."

Nour: "Mijn vader is zó gek op mijn moeder. Hij probeerde haar altijd gelukkig te maken. Als ze iets graag wilde, kocht hij het. Of hij verraste mijn moeder met bloemen, en hield ze dan op zijn rug als hij binnenkwam. In de weekenden maakte hij ontbijt op bed; in de winter stak hij het haardvuur aan voordat mijn moeder naar beneden kwam."

Shaza (glimlachend): "Als het koud was, stuurde hij mij lachend naar boven om het bed te verwarmen."

Nour: "Dan lag ze met haar sokken aan in bed als hij kwam. Zo koud was het. Ze hadden er zo'n pret om."

Burgeroorlog

Nour: "Toen zo'n vijf jaar geleden de burgeroorlog begon, veranderde álles:

we moesten Ariha verlaten. Rebellen vochten er tegen het leger van Assad. Tarek was een keer alleen thuis toen hij een enorme explosie en gegil hoorde. Was het huis van onze burens gebombardeerd. In shock heeft hij gewacht tot mijn ouders thuiskwamen."

Shaza: "Alle straten waren afgezet. Vliegtuigen vlogen over en gooiden bommen. Ik dacht maar aan één ding: de veiligheid van Tarek en mijn andere kinderen. Eenmaal thuis besloten we zo snel mogelijk met onze familie naar het nog veilige Aleppo te vluchten. Twee maanden later werd mijn broer daar opgepakt door de politie (regime Assad, red.). We waren verbijsterd."

Nour: "Mijn vader was heel lief voor mijn moeder. Haar broer zat vast, en ze was zó verdrietig. Altijd troostte hij haar. 'Hij komt terug, echt,' beloofde hij. Mijn moeders andere broer vluchtte naar Turkije. Bang dat ook hij werd opgepakt."

Shaza: "Alleen mijn man kon ons nog beschermen. De oorlog maakte me angstig. Misschien zouden ze de man van wie ik zo houd, ook wel oppakken."

Gevangenis

Nour: "Acht weken later bonkte de politie 's ochtends op onze deur."

Shaza (huilend): "Ik heb niets gehoord, sliep overal doorheen. Ze hebben mijn man in zijn pyjama meegenomen. De burens kwamen me waarschuwen."

Nour: "Tarek en ik waren net naar de daklozenopvang voor oorlogsslachtoffers, we deden er vrijwilligerswerk. Om ons niet ongerust te maken, belde mijn moeder niet. Pas 's avonds hoorden we wat er gebeurd was. Ik kon het niet geloven. Een van zijn collega's had tegen de politie gezegd dat mijn vader het Vrije Leger steunde, de rebellen. In chaos beschuldigt iedereen elkaar. Mijn vader was geen voorstander van Assad, maar ook niet van Het Vrije Leger. Zó veel mannen zijn zomaar opgepakt."

Shaza: "Het zou maar voor tien dagen zijn, vertelden ze ons op het bureau, maar hij kwam niet vrij. Dagen later belden ze. Nader werd overgeplaatst naar de gevangenis in Damascus. Sindsdien hebben we niets meer van hem gehoord. Geen énkél teken van leven, van mijn broer ook niet."

Nour: "Een jaar lang huilde mijn moeder. We gingen niet meer naar school, er mocht ons niets overkomen. Ik kon het allemaal niet vatten. Mijn oudste broer Nawar werd ziek, nadat papa was opgepakt. Hij had hevige hoofdpijnen. Als oudste zoon wilde hij wel voor mijn moeder zorgen, maar het ging niet."

Shaza: "Nawar werd bedreigd door de politie, hij zou de volgende zijn. Vanaf dat moment herpakte ik mezelf en stuurde hem naar mijn broer in Turkije. Nour pakte haar studie Engels weer op en Tarek moest zijn middelbareschooldiploma halen. Daarna zouden we vluchten. Elke dag raapte ik mezelf bij elkaar. Ik moest sterk zijn voor de kinderen en mijn man vinden. Met Nour ben ik naar Damascus gegaan, Nader zoeken. We zijn elke gevangenis af geweest en werden alleen maar afgesnauwd. Twee vrouwen alleen bereiken helemaal niets. Ik was ten einde raad, huurde advocaten in en betaalde ze dik. Ze waren mijn enige hoop."

Nour: "Ze lógen, dat wist ik. Ze konden mijn moeder niet helpen, maar dat kon ik haar niet vertellen. Het zou haar zo'n pijn doen. Nu had ze hoop."

Shaza: "Nader bezat onroerend goed, en van die opbrengst konden we drie jaar leven. Mijn broer hielp ook. Met Nour en Tarek ging ik bij mijn moeder wonen. Ik voelde me niet meer veilig in ons huis. Ik wilde de droom van Nader waarmaken:

Links: Nour met kat Fno.

Rechts: Nour tussen haar broers Tarek en Nawar (r).

Onder: Shaza met haar man Nader, die sinds 2012 gevangen zit in Syrië.

NOUR 'Ik huil in de badkamer als het even tegenzit. Stiekem. Ik wil niet dat mijn moeder overstuur raakt'

Nawar laten studeren voor arts. In Turkije kon dat niet, Arabische diploma's worden er niet altijd erkend. Met mijn schoonzus vertrok hij alvast naar onze familie in Duitsland. Die laatste maanden bewaakte ik Nour en Tarek zowat met mijn leven. Bracht ze naar school, haalde ze weer op." **Nour:** "Mijn universiteit werd gebombardeerd. De colleges waren klaar, ik liep naar buiten en hoorde een enorme explosie. Ik kroop onder de dichtstbijzijnde auto, belde mijn moeder en trilde aan één stuk door, huilde. Ik was als verdoofd. 'Nour, kom

onder die auto uit,' hoorde ik mijn moeder schreeuwen. Als een gek is ze naar me toe gereden om me te halen."

Kat Fno

Shaza: "Direct verkocht ik de auto's. De helft van het geld gaf ik aan mijn moeder, voor als Nader vrijkomt."

Nour: "Drie dagen voor vertrek raakte mijn moeder in paniek. De politie wist dat we wilden vluchten, dat had ze op straat gehoord. We moesten een dokter roepen om haar te kalmeren." ▶

Shaza: “De toekomst en veiligheid van mijn kinderen stonden op het spel. Wat moest ik doen? Toch vertrokken we. Eén tas met kleding namen we mee, en een foto van Nader. We pakten de bus naar de Turkse grens. Het laatste stuk liepen we door de steile bergen, vier uur lang. Aan de andere kant pikte mijn broer ons op en een paar dagen later vertrokken we naar Izmir voor de oversteek naar Europa.”

Nour: “Mijn kat Fno moest ik achterlaten. Nadat papa was opgepakt, betekende Fno nog meer voor mij. Ik vond troost bij haar, kon om haar lachen. De burens zorgen nu voor haar. Soms sturen ze foto’s, en huilen we alle drie. We missen Fno.”

Missie Europa

Shaza: “De oversteek van Izmir naar Lesbos in september was één grote ramp, tien uur dobberden we op zee. De motor viel uit en het was zo donker. Vrouwen en kinderen huilden, mannen schreeuwden.

Shaza: “Een week later vielen we in de armen van mijn schoonzus en haar kinderen, in Duitsland. De rest van onze reis is best zwaar geweest, uren wachten bij de grens in de brandende zon of hevige regen. Maar het gevaarlijkste deel hadden we er al lang op zitten: die eerste keer in dat bootje, we hadden wel kunnen verdrinken.”

Hereniging

Shaza: “Als we onze papieren hebben, laat ik mijn moeder overkomen. Ze is te oud voor zo’n gevaarlijke tocht over zee. Over onze papieren maak ik me geen zorgen. We zijn oorlogsvluchtelingen en mogen blijven. Ik droom vaak van ons complete gezinnetje van voor de oorlog. Als Nader vrijkomt, kan ik hem een thuis geven in Duitsland. Dan ziet hij dat ik goed voor onze kinderen heb gezorgd. Dat ze studeren.”

Nour: “‘Je moet sterk zijn voor je kinderen,’ zeggen de vrijwilligers van het Rode Kruis soms tegen mijn moeder als ze huilt.

SHAZA ‘Ik droom van ons complete gezinnetje van voor de oorlog’

Pas om tien uur ’s ochtends werden we gered door de Turkse waterpolitie. Missie Europa was mislukt.”

Nour: “Ik was steenkoud. Had geen stem meer van het huilen. Ik wilde niet meer weg uit Turkije. ‘Laat me hier maar achter. Ik bouw mijn leven wel in Turkije op’, hoe vaak ik dat niet gezegd heb. Maar in Turkije kun je geen asiël aanvragen en diploma’s worden niet erkend. Mijn oom haalde me over, bracht ons naar Bodrum voor de oversteek naar Kos drie dagen later.”

Shaza: “Ik probeerde sterk te blijven voor de kinderen. Diep van binnen was ik kapot. Maar ik had een doel: herenigd worden met Nawar, en Nour en Tarek een toekomst geven.”

Nour: “Ik stierf van angst in dat bootje. Twee uur lang heb ik in de hand van Tarek geknepen. De lichtjes op Kos gaven me hoop. Eenmaal veilig aangekomen, kwam alle emotie eruit.”

Ze mist mijn vader, haar moeder en broer. Ik huil in de badkamer als het even tegenzit. Stiekem. Ik wil niet dat mijn moeder overstuur raakt. Ze heeft het al moeilijk genoeg. Er is nergens privacy in de kleinschalige opvang, dat is misschien nog wel het lastigst. Gelukkig logeren we geregeld bij onze familie.”

Shaza: “Iedereen is heel lief voor ons. Dit is onze tweede opvang en we hopen snel een eigen flatje of kamers te krijgen. We moeten zelf mee helpen zoeken.”

Nour: “Als de oorlog over is, gaan we terug naar Syrië. Ons land en huis opbouwen. Misschien moeten we mijn vader wel zoeken...” (Huilend laat Nour een foto van de wijk in Ariha zien. Hun huis is platgebombardeerd.)

“Ik houd zo van Syrië, ons leven was goed. Ik denk niet dat mijn land ooit weer wordt zoals het was, alles is vernietigd. Tóch wil ik terug.”

ALI & MERNA

WIE Ali (23) en Merna (20) **GEBOORTELAND** Irak en Syrië **ACHTERBLIJVERS** De hele familie. Omdat Merna het Engels niet goed beheerst, vertelt Ali hun verhaal.

Ali: “‘Laten we naar Europa gaan,’ zei Merna op een dag. We kenden elkaar van de universiteit in Jordanië, waar ik vanuit Irak naartoe was gegaan om farmacie te studeren, omdat die studie in Irak niet bestaat. Na een half jaar verkering trouwden we. We woonden samen bij Merna’s moeder en stiefvader, maar na twee jaar studie werd mijn visum niet verlengd. We wisten niet waar we naartoe moesten. Mijn ouders verboden me min of meer om terug te komen naar Irak, té onveilig. Sinds de komst van IS is het er gevaarlijker dan ooit. Zelf hebben mijn ouders zeker nog een jaar in Falluja gewoond, nadat IS een deel van de stad had veroverd. Ze vertrokken steeds naar een ander huis in een ander deel van de stad zodra IS dichterbij kwam. Vaak kreeg ik ze niet te pakken. Dan bleef ik bellen, al was het midden in de nacht. Ik deed geen oog meer dicht. Inmiddels zijn mijn ouders met mijn twee broers, drie zussen en aanhang gevlucht van Falluja naar Koerdistan, het noorden van Irak. Mijn vader werkte als hoogleraar op de universiteit, aan de rechtenfaculteit. De universiteit werd gesloten en hij had geen werk meer. Weg inkomen. Werk in het kalifaat weigerde hij en dan sta je zo’n beetje op de ‘dodenlijst’. Ben je ineens geen goed moslim meer. In Koerdistan zijn ze veilig, al zitten veertig kilometer verderop wél IS-strijders.”

Uitzichtloze situatie

“Merna’s moeder schrok toen ze hoorde dat we serieuze plannen hadden om naar Europa te vertrekken. Ze begreep het, maar huilde omdat ze haar dochter lange tijd zou moeten missen. Mijn ouders,

broers en zussen heb ik niets verteld. Mijn vader is chronisch ziek en het zou misschien zijn dood worden. Mijn moeder zou ook ziek zijn van ellende: haar jongste zoon, die zijn leven waagt in een volgepropt rubberbootje op de Egeïsche zee. Pas als ik veilig in Europa zou zijn, wilde ik bellen. Het was héél moeilijk om te vertrekken zonder afscheid te nemen van mijn familie.

We vluchtten vanuit een uitzichtloze situatie naar een nieuwe toekomst. We hadden geen idee hoe die eruit zou zien. Sterker, we wisten niet eens wat de volgende dag ons zou brengen. Bij elke

grensovergang loop je kilometers lang in een grote menigte. Worden we wel of niet doorgelaten? Wanneer krijgen we eten en drinken? Kunnen we ergens slapen? Mijn hersens draaiden continu op volle toeren. Altijd was ik bezorgd om Merna; ze heeft alleen mij. Als zij sliep, dacht ik alleen maar: hoe kan ik ervoor zorgen dat ze veilig in Nederland komt? Voor mij is het niet zo’n punt, maar zij is een meisje. Ze kan niet zo lang lopen als een man. Er mocht haar niets, maar dan ook niets overkomen. Ik ben haar man, en dus verantwoordelijk. Van al die zorgen ben ik kilo’s afgevallen.” ▶

Merna met haar broer.

De ouders van Ali.

Merna met haar moeder en stiefvader.

‘We vluchtten van een uitzichtloze situatie naar een nieuwe toekomst’

Saamhorigheid

“Vanuit Jordanië vlogen we naar Istanboel en vervolgens namen we de bus naar de Turkse kust. De oversteek met het bootje van Bodrum naar Kos was het gevaarlijkste deel van onze reis. Die dag was het slecht weer; de oversteek was te gevaarlijk. We wachtten een goed moment af. Drie dagen later was het zover. Een fixer nam ons mee naar het strand. We betaalden ieder 1.700 euro; geld dat we geleend hadden van Merna’s moeder en vrienden. Merna was vreselijk bang. Met zestig mannen, vrouwen en kinderen zaten we in een overvol bootje. Drie uur lang hield ik haar hand vast. De golven beukten tegen de rand. Om haar te kalmeren zei ik elke vijf minuten dat we bijna op Kos waren. Geen moment twijfelde ik of we de juiste keuze hadden gemaakt. Er was gewoon geen keuze. In Irak is de kans groot dat ik opgepakt word door IS als de zoon van mijn ‘foute’ vader. Ik moet altijd op mijn hoede zijn. Bovendien, wat moet

Macedonië naar Servië werden we ingedeeld in groepen en dan mocht je de grens over. Tot aan Oostenrijk zijn we als groep samengebleven. Onderweg hielp ik de oudere mensen, droeg hun bagage. Vier dagen en nachten heb ik niet geslapen en nauwelijks gegeten. We liepen, zaten in een bus of volgeladen trein. Wat was ik blij met een douche en een schoon bed in Wenen. Ik was vreselijk vies.”

Vechtpartijen

“En toen kwamen we aan op het Centraal Station in Amsterdam. Wow... ik voelde me intens gelukkig in die vreemde stad. Ik herkende de omgeving van de Arabische film *Hamam in Amsterdam*. Later ga ik die stad bezoeken, dacht ik toen al. Vlak voor we naar de opvanglocatie werden gebracht door hulpverleners, skype te ik met mijn ouders. Ze waren verrast maar blij en bedankten de Hollanders, omdat ze ons opnemen in hun maatschappij. Ze missen me. Soms huil ik ’s nachts om

ook niet waar hij is. Als je in dat land leeft, verplaats je je constant naar plekken waar het voor even veilig is. Gelukkig weet ik hoe ik haar weer aan het lachen krijg. Maar ik slaap nog steeds niet goed. Met ongeveer zeshonderd vluchtelingen wonen we in een kantoorpand. Er wordt gestolen en geregeld zijn er vechtpartijen. Als Merna slaapt, blijf ik wakker om over haar en onze spullen te waken. Dan lig ik na te denken in het donker. Mogen we wel of niet blijven? Kunnen we wel of niet studeren? Waar gaan we wonen? Die vragen spoken door mijn hoofd. De onzekerheid is *killing*. Soms val ik tegen de ochtend in slaap en schrik ik wakker. Dan ben ik bang dat Merna weg is, meegenomen. Onzin, natuurlijk. De eerste dagen in het kamp waren we in shock. Grote ruimtes met allemaal stretchers naast elkaar. Van zo veel mensen dicht op elkaar en totaal géén privacy hadden we onderweg naar Nederland niet gedroomd. Douchen doen we buiten. Ach, het went. We zijn veilig en er is zicht op een toekomst. In de lente stromen we waarschijnlijk door naar een AZC. Ik verlang naar college, met andere studenten omgaan. Weer intiem kunnen zijn met mijn vrouw, haar zoenen. In onze cultuur doe je dat niet in het openbaar. Zodra ik buiten ben, kus ik haar. Houd ik haar hand vast. Ik probeer geduldig te zijn, maar het wachten en niets doen duurt lang. Om de tijd te doden, geef ik Engelse les. Later wil ik mijn eigen apotheek openen. Als ik rijk word, ga ik arme mensen hier helpen. Nu helpen ze mij. Mocht ik kinderen krijgen, dan leer ik ze dat ze Nederland moeten respecteren en iets voor de maatschappij moeten betekenen. Ook al zou het weer veilig zijn in Irak, ik ga niet meer terug. Mijn toekomst ligt hier. Over een paar jaar ziet niemand meer verschil tussen ons en de autochtone bevolking.” ■

‘Ik slaap nog steeds niet goed. In het donker spoken er allerlei vragen door mijn hoofd’

ik er doen? Ik kan er niet studeren. Dan sterf ik liever een snelle pijnloze verdrinkingsdood op zee. Eenmaal op het strand van Kos vlogen we elkaar in de armen. ‘We hebben het gehaald, we hebben het gehaald,’ riepen we wel tien keer achter elkaar. Direct belden we Merna’s moeder. Ze was zó opgelucht. Ze had zich vreselijke zorgen gemaakt. Nederlandse vrijwilligers verwelkomden ons; dat gaf een warm gevoel. Je reist met tientallen, soms honderden mensen tegelijk, maar we zijn wél alleen. Zonder familie. Geen ouders, die even zeggen: ‘Het komt wel goed.’ Die saamhorigheid van de groep zorgde op zware momenten voor een gevoel van veiligheid. Groep 215 bijvoorbeeld vergeet ik nooit meer. Aan de grens van

thuis, mijn land en mijn familie. Tegelijkertijd ben ik dankbaar voor deze kans. Ik denk weleens aan mijn middelbareschooltijd, de gelukkigste periode uit mijn leven. Na school wachtte mijn moeder met thee. Iedereen uit de buurt kende elkaar, overal werd ik uitgenodigd om iets te drinken of te eten. Met IS kan dit allemaal niet meer. Je mag nauwelijks de straat op. Er zijn zo veel regels: niet roken, geen spelletjes doen, geen korte broeken dragen. Zelfs je kapsel kun je niet uitkiezen en het mag niet westers zijn. Je mag helemaal niets. De meeste vrienden zijn ook gevlucht, het kalifaat uit. Merna mist haar broer, ze deden alles samen. Ze maakt zich ook zorgen om haar vader. Hij woont in Syrië en wil er niet weg. Ze kan hem niet bereiken en weet

Ali heeft nu al een paar weken geen contact meer met zijn familie. Ze zijn naar Falluja, IS-gebied, teruggedaan om te kijken wat er is overgebleven van hun gebombardeerde huis en of ze aan geld kunnen komen. Ali vraagt zich af of zijn familie nog leeft.